

دیدگاه اقبال لاهوری در جاویدنامه درباره تحولات علمی و بحران‌های معرفتی حاصل از آن

در جهان غرب

سید علی سراج^۱، جلیل بهشتی^۲

۱- دانشیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه پیام نور

۲- دانش آموخته کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی

چکیده

در اثر تغییر و تحولات زیربنایی سیاسی - اجتماعی در دنیای غرب در قالب رنسانس و نگرش‌های نظام سرمایه‌داری، شاهد مبنا قرار گرفتن مقولاتی چون رشد فزاینده فردگرایی، روحیه حسابگری، منفعت‌طلبی، اصالت سود و اصالت لذت و مبنا قرار گرفتن عقلانیت ابزاری صرف در ساحت زندگی بشر هستیم. در پژوهش حاضر با روش توصیفی - تحلیلی به بررسی اندیشه‌ها و پیام‌های انسانی و اخلاقی علامه اقبال لاهوری در مقابل بحران‌های جهان مدرن پرداخته شده است. علامه اقبال لاهوری با تأثیرپذیری از فلسفه اسلامی و انسانی، به بحران‌های سیاسی اجتماعی جهان امروز که در جهان غرب ایجاد شده و مسلمانان به آن دچار شده‌اند، پرداخته، برای این بحران‌ها راهکارهایی ارائه کرده است. اقبال در جاویدنامه، معتقد است شاعران، قلب تپنده‌ای هستند، که خون حیات بخش را در رگ‌های ملت جریان می‌دهند و باعث ایجاد تحرک و تکاپو در ملت می‌شوند و رسالت هدایت مردم را بر دوش خود احساس می‌کنند. اقبال در جاویدنامه، با بهره‌مندی از تعالیم دینی و عرفانی، به انسان امروز توصیه می‌کند با نیروی ایمان و عشق الهی به شناخت خود بپردازد تا از این طریق بتواند به هویت حقیقی و انسانی خود دست یابد.

واژگان کلیدی: اقبال لاهوری، جاویدنامه، تحولات علمی، بحران هویت، خودشناسی.